

Bryssel 23. kesäkuuta 2020
REV3 – korvaa 22. marraskuuta 2019
annetun tiedonannon (REV2)

TIEDONANTO

YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN ERO UNIONISTA JA TEKIJÄNOIKEUTTA JA LÄHIOIKEUKSIA KOSKEVAT EU:N SÄÄNNÖT

Yhdistynyt kuningaskunta on 1. helmikuuta 2020 alkaen eronnut Euroopan unionista, ja siitä on tullut ns. kolmas maa¹. Erosopimuksessa määrätään siirtymäkaudesta², joka päättyy 31. joulukuuta 2020.³ Siihen saakka Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa sovelletaan Euroopan unionin oikeutta sen kaikilta osin.⁴

Siirtymäkauden aikana Euroopan unioni ja Yhdistynyt kuningaskunta neuvottelevat uutta kumppanuutta koskevasta sopimuksesta, jossa määrätään erityisesti vapaakauppa-alueesta. Ei kuitenkaan ole varmaa, tehdäänkö tällainen sopimus ja tuleeko se voimaan siirtymäkauden päättyessä. Tällaiseen sopimukseen perustuva suhde olisi joka tapauksessa markkinoillepääsyä koskevien edellytysten osalta hyvin erilainen kuin tilanne, jossa Yhdistynyt kuningaskunta osallistuu sisämarkkinoihin⁵, EU:n tulliliittoon sekä arvonlisävero- ja valmisteveroalueeseen.

Siirtymäkauden päättyttyä Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulee EU:n jäsenvaltioissa EU:n lainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen osalta kolmas maa.

Sen vuoksi kaikkia asianomaisia ja erityisesti talouden toimijoita muistutetaan oikeudellisesta tilanteesta, jota sovelletaan siirtymäkauden päättyttyä (katso jäljempänä

¹ Kolmas maa on maa, joka ei ole EU:n jäsenvaltio.

² Sopimus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä, jäljempänä 'erosopimus' (EUVL L 29, 31.1.2020, s. 7).

³ Siirtymäkautta voidaan ennen 1. päivää heinäkuuta 2020 pidentää kerran enintään yhdellä tai kahdella vuodella (erosopimuksen 132 artiklan 1 kohta). Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on toistaiseksi sulkenut pois tällaisen pidentämisen.

⁴ Lukuun ottamatta eräitä erosopimuksen 127 artiklassa määrättyjä poikkeuksia, joista millään ei ole merkitystä tämän tiedonannon kannalta.

⁵ Vapaakauppasopimuksessa ei määrätä etenkin sellaisista (tavaroiden ja palvelujen alalla sovellettavista) sisämarkkinoiden periaatteista kuin vastavuoroinen tunnustaminen, 'alkuperämaaperiaate' ja yhdenmukaistaminen. Vapaakauppasopimuksella ei myöskään poisteta tullimuodollisuuksia ja -tarkastuksia, jotka koskevat esimerkiksi tavaroiden alkuperää ja niihin sisältyviä tuotantopanoksia, eikä tuontiin ja vientiin sovellettavia kieltoja ja rajoituksia.

osa A). Tässä tiedonannossa selitetään myös eräitä eroa koskevia erosopimuksen määräyksiä (katso jäljempänä osa B).

Neuvoja sidosryhmille:

Sidosryhmiä neuvotaan erityisesti arvioimaan tämän tiedonannon pohjalta, mitä siirtymäkauden päättymisestä seuraa.

Huom.

Tässä tiedonannossa ei käsitellä

- muita teollis- ja tekijänoikeuksia koskevia EU:n sääntöjä;
- teollis- ja tekijänoikeuksien sammumista koskevia EU:n sääntöjä;
- teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvontaa koskevia EU:n sääntöjä;
- audiovisuaali- ja mediapalveluja koskevia EU:n sääntöjä;
- maarajoituksia koskevia EU:n sääntöjä;
- sähköistä kaupankäyntiä ja verkon neutraaliutta koskevia EU:n sääntöjä.

Näistä asioista ollaan laatimassa muita tiedonantoja tai ne on jo julkaistu.⁶

A. OIKEUDELLINEN TILANNE SIIRTYMÄKAUDEN PÄÄTTYTTYÄ

Siirtymäkauden päätyttyä tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevia EU:n sääntöjä ei enää sovelleta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Tällä on erityisesti seuraavat vaikutukset:

1. YLEISET VAIKUTUKSET: KESKEISTEN MONENVÄLISTEN KANSAINVÄLISTEN TEKIJÄNOIKEUSSOPIMUSTEN SOVELTAMINEN EU:N JA YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN SUHTEESEEN TEKIJÄNOIKEUDEN JA LÄHIOIKEUKSIEN ALALLA

Yhdistynyt kuningaskunta ja Euroopan unioni ovat monien keskeisten monenvälisten kansainvälisten tekijänoikeussopimusten osapuolia. Näitä ovat esimerkiksi Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n tekijänoikeussopimus (WCT-sopimus), WIPO:n esitys- ja äänitesopimus (WPPT-sopimus)⁷ sekä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS-sopimus)^{8,9}.

⁶ https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/future-partnership/preparing-end-transition-period_fi

⁷ <http://www.wipo.int/treaties/en/>

⁸ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm

Näistä monenvälisistä kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden mukaisesti sekä etenkin TRIPS-sopimuksen soveltamisalan perusteella suojan saamisen edellytykset täyttävien kansalaisten ja oikeushenkilöiden ”kansallista kohtelua” ja ”suosituimmuuskohtelua” koskevien periaatteiden mukaisesti näitä monenvälisiä kansainvälisiä sopimuksia sovelletaan siirtymäkauden päätyttyä EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteeseen tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla seuraavien seikkojen osalta:

- tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suoja (esimerkiksi tekijöiden yksinoikeus valmistaa kappaleita, levittää, vuokrata ja välittää teoksia ja saattaa niitä yleisön saataviin sekä soveltuvin osin myös lähioikeuksien haltijoiden, kuten äänitteiden valmistajien, esiintyjien ja yleisradio-organisaatioiden, vastaavat oikeudet);
- tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suoja-aika;
- teknisiä suojatoimenpiteitä sekä oikeuksien hallinnointitietoja koskevat velvoitteet;
- tietokannat, paitsi jäljempänä esitetyin osin;
- tietokoneohjelmat;
- puolijohdetuotteiden piirimallit;
- tekijänoikeuden noudattamisen valvonta (yhtenä TRIPS-sopimuksen osassa 3 mainituista teollis- ja tekijänoikeuksista), rajatimet mukaan lukien.

On syytä huomata, että edellä mainitut monenväliset kansainväliset sopimukset eivät tarjoa samanlaista tai samantasoista suojaa eräiden oikeuksien osalta eivätkä tarvittaessa oikeuksien rajoituksia tai niistä poikkeamia samalla tavoin kuin nykyiset tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevat EU:n säännöt. Tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskeviin EU:n sääntöihin kuuluu myös eräitä erityissääntöksiä tai erityisiä rajat ylittäviä toimia, joista on hyötyä oikeuksien haltijoille tai käyttäjille sisämarkkinoilla ja/tai oikeuksien hallinnoinnille ja joille ei ole vastinetta mainituissa monenvälisissä kansainvälisissä sopimuksissa.

2. ERITYISET SEURAUKSET TEKIJÄNOIKEUDEN JA LÄHIOIKEUKSIEN ALALLA

Siirtymäkauden päättymisellä on etenkin seuraavat seuraukset tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla:

2.1. Televisioyhtiöt

Tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta annetussa

⁹ Yhdistynyt kuningaskunta on lisäksi osapuolena Bernin yleissopimuksessa kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta, johon Euroopan unioni ei kuulu. WCT-sopimuksen 1 artiklan 4 kohdan nojalla Euroopan unionin on kuitenkin sovellettava Bernin yleissopimuksen 1–21 artiklaa ja liitettä.

direktiivissä 93/83/ETY¹⁰ säädetään muun muassa, että satelliittivälitys yleisölle tapahtuu ainoastaan siinä jäsenvaltiossa, jossa ohjelmasygnaalit saatetaan välitysketjuun. Tällä siirretään tekijänoikeuden kannalta merkittävät säädökset paikalliselle tasolle lisensointia varten. Jos siis lähetystoiminnan harjoittaja haluaa lähettää teoksen tai muun aineiston, se joutuu hankkimaan oikeudet vain siinä jäsenvaltiossa, jossa signaali saatetaan välitysketjuun.

Siirtymäkauden päätyttyä Yhdistyneen kuningaskunnan lähetystoiminnan harjoittajat eivät voi enää hyödyntää direktiivissä säädettyä menettelyä, kun ne tarjoavat rajat ylittäviä satelliittilähetyspalveluja EU-maissa oleville asiakkaille, vaan niiden on hankittava oikeudet kaikissa jäsenvaltioissa, joihin signaali ulottuu. Euroopan unionista tulevat lähetystoiminnan harjoittajat eivät vastaavasti voi enää hyödyntää EU:n lainsäädännössä säädettyä menettelyä, kun ne tarjoavat rajat ylittäviä satelliittilähetyspalveluja Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleville asiakkaille. Sen sijaan on mahdollista, että niiden on huolehdittava oikeuksien hankkimisesta kaikilta asianomaisilta oikeudenhaltijoilta, jos ne haluavat lähettää ohjelmaa Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle.

2.2. Oikeuksien kollektiivinen hallinnointi (musiikkiteosten verkko-oikeudet)

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2014/26/EU¹¹ 30 artiklassa säädetään yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta edustaa eräissä tapauksissa toista yhteishallinnointiorganisaatiota (musiikkiteosten verkko-oikeuksien) usean valtion alueen kattavassa lisensoinnissa.

Siirtymäkauden päätyttyä EU:n yhteishallinnointiorganisaatioita ei enää koske direktiivin 2014/26/EU 30 artiklan mukainen velvollisuus edustaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivia yhteishallinnointiorganisaatioita usean valtion alueen kattavassa lisensoinnissa, eikä myöskään päinvastoin.

2.3. Orvot teokset

Eräät Euroopan unionin kulttuurilaitokset voivat hyödyntää orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista annetun direktiivin 2012/28/EU mukaista orpoteosten vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmää¹². Järjestelmän perusteella kulttuurilaitokset voivat digitoida teoksia ja asettaa

¹⁰ Neuvoston direktiivi 93/83/ETY, annettu 27 päivänä syyskuuta 1993, tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta (EYVL L 248, 6.10.1993, s. 15).

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla (EUVL L 84, 20.3.2014, s. 72).

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/28/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista (EUVL L 299, 27.10.2012, s. 5).

niitä saataville verkossa kaikissa jäsenvaltioissa, kunhan teos on tunnustettu orpoteokseksi yhdessä jäsenvaltiossa.

Siirtymäkauden päätyttyä direktiivissä 2012/28/EU säädettyä vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmää ei enää sovelleta Yhdistyneen kuningaskunnan ja Euroopan unionin välillä. Näin ollen siirtymäkauden loppuun mennessä Yhdistyneessä kuningaskunnassa orpoteoksiksi tunnustettuja teoksia ei enää tunnusteta Euroopan unionissa direktiivin 2012/28/EU nojalla. Sama pätee myös EU:ssa tunnustettuihin orpoteoksiin, sillä direktiivin 2012/28/EU mukainen vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmä ei enää ole käytössä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tämä tarkoittaa, että Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien orpoteosten direktiivin nojalla sallitut käyttötarkoitukset etenkin verkossa saataville asettamisen osalta eivät enää ole enää sallittuja Euroopan unionin kulttuurilaitoksille ja päinvastoin.

2.4. Julkaistujen teosten saatavuus sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi

Tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston tietyistä sallituista käyttötarkoituksista sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi annetulla direktiivillä (EU) 2017/1564¹³ otetaan käyttöön pakollinen poikkeus sellaisten henkilöiden hyväksi, jotka ovat sokeita, heikkonäköisiä tai muulla tavoin lukemisesteisiä, sekä heidän puolestaan toimivien valtuutettujen yhteisöjen hyväksi. Direktiivissä säädetään myös, että tällaiset valtuutetut yhteisöt voivat hyödyntää kyseistä poikkeusta muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden edunsaajahenkilöiden ja toisten valtuutettujen yhteisöjen hyväksi ja että edunsaajahenkilöt ja valtuutetut yhteisöt voivat saada saavutettavassa muodossa olevia kappaleita mihin tahansa jäsenvaltioon sijoittautuneelta valtuutetulta yhteisöltä.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevat edunsaajahenkilöt ja valtuutetut yhteisöt eivät enää siirtymäkauden päätyttyä voi hankkia saavutettavassa muodossa olevia kappaleita EU:ssa olevilta valtuutetuilta yhteisöiltä direktiivissä (EU) 2017/1564 säädettyjen puitteiden mukaisesti. Vastaavasti myöskään Euroopan unionissa olevat edunsaajahenkilöt tai valtuutetut yhteisöt eivät voi hankkia saavutettavassa muodossa olevia kappaleita Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevilta valtuutetuilta yhteisöiltä.

Saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden vaihtoa Euroopan unionin ja Marrakeshin sopimuksen¹⁴ ratifioineiden kolmansien maiden välillä ohjataan tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden rajatylittävästä vaihdosta Euroopan unionin ja kolmansien maiden välillä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi annetulla

¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1564, annettu 13 päivänä syyskuuta 2017, tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston tietyistä sallituista käyttötarkoituksista sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi (EUVL L 242, 20.9.2017, s. 6).

¹⁴ Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi.

asetuksella (EU) 2017/1563¹⁵. Tässä yhteydessä on syytä mainita, että Yhdistynyt kuningaskunta ei nykyään ole Marrakeshin sopimuksen osapuoli.

2.5. Verkkosisällön siirrettävyys

Verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävistä siirrettävyydestä sisämarkkinoilla annetussa asetuksessa (EU) 2017/1128¹⁶ säädetään, että verkkosisältöpalvelun tarjoamisen tilapäisesti jossakin jäsenvaltiossa oleskelevälle tilaajalle sekä tilaajan kyseisen palvelun saannin ja käytön katsotaan tapahtuvan yksinomaan tilaajan asuinjäsenvaltiossa.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat henkilöt eivät enää siirtymäkauden päätyttyä voi käyttää tilaamiaan digitaalisia sisältöpalveluita Euroopan unionin alueella matkustaessaan, ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneen verkkosisältöpalveluiden tarjoajan on noudatettava niiden EU:n jäsenvaltioiden sääntöjä, joissa se haluaa tarjota palveluita tilaajilleen; tämä koskee myös tarvetta hankkia kaikki kyseisiä jäsenvaltioita varten tarvittavat oikeudet.

2.6. Tietokantoja koskeva *sui generis* - oikeus

Tietokantojen oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 96/9/EY¹⁷ 7 artiklalla varmistetaan tietyn edellytyksin suoja tietokantojen valmistajille EU:n jäsenvaltioissa (jäljempänä 'tietokantoja koskeva *sui generis* -oikeus'). *Sui generis* - oikeuden antamaa suojaa voivat direktiivin 96/9/EY 11 artiklan perusteella nauttia vain sellaiset tietokantojen valmistajat (tai oikeudenhaltijat), jotka ovat jonkin EU:n jäsenvaltion kansalaisia tai joilla on vakinainen asuinpaikka Euroopan unionin alueella tai jotka ovat yhtiöitä tai yrityksiä, jotka on perustettu jonkin EU:n jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (ja joiden kotipaikka, keskushallinto tai pääasiallinen toimipaikka on Euroopan unionin alueella).

Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset (paitsi ne, joiden vakinainen asuinpaikka on Euroopan unionin alueella) sekä Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt tai yritykset eivät siirtymäkauden päätyttyä ole enää oikeutettuja hankkimaan tietokantoja koskevaa *sui generis* -oikeutta Euroopan unionissa oleviin tietokantoihin¹⁸. Vastavuoroisesti EU:n jäsenvaltioiden kansalaiset, yhtiöt tai yritykset eivät ole enää oikeutettuja

¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1563, annettu 13 päivänä syyskuuta 2017, tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden rajatylittävistä vaihdosta unionin ja kolmansien maiden välillä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi (EUVL L 242, 20.9.2017, s. 1).

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1128, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2017, verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävistä siirrettävyydestä sisämarkkinoilla (EUVL L 168, 30.6.2017, s. 1).

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta (EYVL L 77, 27.3.1996, s. 20).

¹⁸ Sellaisten tietokantojen osalta, jotka on suojattu ennen siirtymäkauden päättymistä, ks. tämän tiedonannon osa B.

EU:n lainsäädännön perusteella hankkimaan tietokantoja koskevaa *sui generis* -oikeutta Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleviin tietokantoihin.

B. KESKEISET EROSOPIMUKSEN MÄÄRÄYKSET

Erosopimuksen 58 artiklassa määrätään tietokantoja koskevan *sui generis* -oikeuden suojan jatkumisesta Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Euroopan unionissa siirtymäkauden päätyttyä.

1. TIETOKANTOJA KOSKEVAN *SUI GENERIS* - OIKEUDEN SUOJAN JATKUMINEN YHDISTYNEESSÄ KUNINGASKUNNASSA

Jos direktiivin 96/9/EY 7 artiklan mukainen oikeus tietokantaan on syntynyt Yhdistyneessä kuningaskunnassa ennen siirtymäkauden päättymistä ja jos oikeuden haltija edelleen täyttää mainitun direktiivin 11 artiklan vaatimukset, kyseisen oikeuden haltijalla säilyy erosopimuksen 58 artiklan 1 kohdan mukaisesti Yhdistyneessä kuningaskunnassa kyseisen tietokannan osalta sellainen täytäntöönpanokelpoinen, Yhdistyneen kuningaskunnan lain mukainen teollis- ja tekijänoikeus, jonka suoja on samantasoinen kuin sille direktiivin 96/9/EY nojalla myönnettävä suoja. Yhdistyneen kuningaskunnan lain nojalla kyseiselle oikeudelle myönnettävän suojan voimassaoloajan on oltava vähintään yhtä pitkä kuin direktiivin 96/9/EY 10 artiklan nojalla myönnettävän suojan jäljellä oleva voimassaoloaika.

2. TIETOKANTOJA KOSKEVAN *SUI GENERIS* - OIKEUDEN SUOJAN JATKUMINEN EUROOPAN UNIONISSA

Erosopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa määrätään, että seuraavien henkilöiden ja yritysten on katsottava täyttävän direktiivin 96/9/EY 11 artiklan vaatimukset ja näin ollen voivan säilyttää tietokantoja koskevan *sui generis* - oikeutensa:

- a) Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset;
- b) luonnolliset henkilöt, joiden vakinainen asuinpaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa;
- c) Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneet yritykset sillä edellytyksellä, että jos tällaisella yrityksellä on ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka Yhdistyneessä kuningaskunnassa, sen toiminnalla on todellinen ja jatkuva yhteys Yhdistyneen kuningaskunnan tai jonkin jäsenvaltion talouteen.

Digitaalisten sisämarkkinoiden sääntöjä käsittelevällä komission verkkosivustolla (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/copyright>) on yleistä tietoa tekijäoikeuteen ja lähioikeuksiin sovellettavasta unionin lainsäädännöstä. Verkkosivustoja päivitetään tarpeen mukaan.

Euroopan komissio
Viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosasto